

26 945**Parlementaire Assemblée van de NAVO****Nr. 2****VERSLAG VAN DE JAARLIJKSE ZITTING 2000**

Vastgesteld 21 december 2000

De Parlementaire Assemblée van de NAVO heeft van 17 tot en met 21 november 2000 in Berlijn haar jaarlijkse zitting gehouden. Aan de zitting namen naast delegaties uit de negentien NAVO-lidstaten ook geassocieerde delegaties (zonder stemrecht) uit Albanië, Bulgarije, Estland, Finland, Georgië, Kroatië, Letland, Litouwen, Macedonië, Moldavië, Oekraïne, Oostenrijk, Roemenië, Rusland, Slovenië, Slowakije en Zwitserland, en waarnemers uit Israël, Japan, Marokko, Zweden en het Europees Parlement deel. De Nederlandse delegatie naar deze zitting bestond voor zoveel de Eerste Kamer betreft uit de leden Van Eekelen (VVD, voorzitter van de delegatie), Van Gennip (CDA), en Le Poole (PvdA), en voor zoveel de Tweede Kamer betreft uit de leden Van Ardenne-van der Hoeven (CDA), Hoekema (D66), Van der Knaap (CDA), Koenders (PvdA), Van Oven (PvdA), Weisglas (VVD) en Zijlstra (PvdA).

Het programma van de zitting was als volgt:

- vrijdag 17 november: vergadering van de griffiers van de delegaties. 's Avonds heeft ambassadeur Van Dam een uitgebreide briefing voor de delegatie verzorgd.
- zaterdag 18 november: vergaderingen van het Committee on the Civilian Dimension of Security, de Commissie voor Defensie en Veiligheid, de Commissie voor economie en veiligheid en de Politieke Commissie.
- zondag 19 november: vergaderingen van het Committee on the Civilian Dimension of Security, de Commissie voor Defensie en Veiligheid, de Politieke Commissie en de Commissie voor Wetenschap en Technologie.
- maandag 20 november: 's ochtends vergadering van het Standing Committee; 's middags hebben de gastheren de deelnemers aan de zitting een excursie naar Potsdam en het Babelsberg Media Park aangeboden.
- dinsdag 21 november: plenaire vergadering.

Hieronder worden de rapporten, die in de vergaderingen van de algemene commissies aan de orde zijn geweest, alsmede de gastsprekers vermeld. Met * aangeduide documenten zijn in het Engels beschikbaar bij de griffie voor de interparlementaire betrekkingen.

Committee on the Civilian Dimension of Security

- a) Stabilising and Securing Europe: the EU's Contribution*.
Inhoud: NATO's Role in Crisis Management: possibilities and limitations. EU Enlargement and Association Policies as Security Policies (Stabilising Europe through enlargement and partnerships; Stabilising South-Eastern Europe). Non-military crisis management: developing the EU's potential (Streamlining existing instruments; devising instruments at the service of the new CESDP; is the EU equipped for crisis management?).
Algemeen rapporteur: de heer Kröning (Duitsland).
- b) The civil society dimension of the Stability Pact for South-Eastern Europe*.
Inhoud: A new security policy: Involvement vs. Containment. Democracy and civil society. A comprehensive approach toward South-Eastern Europe. Democratisation: First priority of the stability pact. NGOs, an essential actor of democratisation. Security NGO's in the post-cold war era. The limits of external assistance. Developing indigenous NGO support mechanisms.
Rapporteur: de heer Gheorghiu (Roemenië).
- c) CIMIC and Police: Forging the Missing Link in Crisis Management*.
Inhoud: Civil-military Co-operation: the point at issue (Civil-military Co-operation as a way of creating technical conditions conducive to military operations; Civil-military Co-operation as a support function for the operational commander; Civil-military Co-operation as military assistance to civilian organisations, authorities and populations; Civil-military Co-operation as a factor in an institutional relationship; Towards better linkage of Alliance resources with the civilian sector). The missing link: maintaining order (The traditional solution: the United Nations Police; The involvement of Alliance forces in police missions: from ad-hoc solutions to the MSU; In search of lasting solutions: the European Union projects).
Rapporteurs: de heren Chauveau (Frankrijk) en Migone (Italië).
- d) Gastsprekers waren:
- de heer Ananicz, staatssecretaris van buitenlandse zaken van Polen;
  - de heer Nash, voor UNMIK regionaal administrateur van Mitrovica;
  - de heer Schily, minister van binnenlandse zaken van Duitsland;
  - de heer Shustov, lid van het Panel on UN Peace Operations;
  - de heer Zöpel, staatssecretaris van buitenlandse zaken van Duitsland.

Commissie voor defensie en veiligheid

- a) National Missile Defence and the Alliance after Kosovo*.
Inhoud: National missile defence (Overview; Debate on mind; Anti-ballistic missile treaty and Arms control; Theatre missile defence). Lessons learned from Kosovo. NATO relations with Russia and Ukraine (NATO-Russia Relations; New Russian military doctrine; Russian defence reforms and budgets; NATO-Ukraine relations). Enlargement. European Security and Defence Identity.
Algemeen rapporteur: de heer **Hoekema**.

- b) The Defence Capabilities Initiative and NATO's Strategic Concept*. Inhoud: The 1999 Strategic Concept: a brief Overview. Power Projection and Mobility (Forces needed to fulfill the strategic concept; Allies' power projection capabilities). The technology gap (The revolution in military affairs; Threats to interoperability; Closing the gap). The defence capabilities initiative (background; specific objectives; DCI implementation). NATO planning guidance and DCI (NATO force planning process; DCI and Force goals; National Perspectives and DCI). Rapporteur: de heer Forcieri (Italië).
- c) Building European Defence: NATO's ESDI and the European Union's ESDP*. Inhoud: Overlapping Institutions (Introduction; ESDI within NATO; ESDP of the European Union). Principles for European Defence (NATO Parliamentary Assembly ESDI resolution; Albright's «Three D's» and Robertson's «Three I's»). Building a European Crisis Reaction Force (Headline goal components; Capabilities existing among EU Countries; capabilities that must be acquired; Challenges and costs). EU-NATO Relations (Links between the EU and NATO; Inclusion of non-EU Countries; Command arrangements and force commitments). Rapporteur: de heer **Van Eekelen**.
- d) Multinationality in Crisis Response Operations*. Inhoud: Multinationality within NATO. New Development in NATO. Multinationality in Crisis Response Operations. Multinationality at lower levels (Background on the Danish experience. Assessment of pre-mission training. Assessment of actual deployment. Lessons learned. Conclusion of the Danish experience). Experiences of other Northern Countries (Germany. Poland. Norway. Baltic states). General Findings. Rapporteur: mevrouw Rasmussen (Denemarken).
- e) Gast sprekers waren:
- Mevrouw Schulte, staatssecretaris van defensie, en de heer Kujat, inspecteur-generaal van de Bundeswehr, over Bundeswehr, a fundamental renewal on its way;
  - Deens luitenant-generaal Ekmann, bevelhebber van het Multinational Corps Northeast, over Multinational Corps Northeast – Experiences and Outlook;
  - De heer Forden, van het Center for International Studies (Massachusetts Institute for Technology), over National Missile Defense: Costs and other Considerations.
- f) De commissie heeft de heer **Hoekema** tot voorzitter gekozen.

Commissie voor economie en veiligheid

- a) The WTO and the Transatlantic Relationship*. Inhoud: Seattle and the macro-economic underpinnings of the US-European relationship. Changes in the multilateral trading system. Transatlantic and North/South disputes during the Seattle round. Agriculture. Biotechnology. Environment; Data privacy issue and E-commerce. Core labour standards. Foreign sales corporations. Cultural diversity. Aerospace. Reform of the WTO and the dialogue with civil society. Algemeen rapporteur: de heer Helminger (Luxemburg).

- b) Defence Budget Trends within the Alliance*.
Inhoud: Developing defence programmes and budgets – The logic and politics of choice. Defence spending and burden sharing. The structure of spending. Funding the defence capabilities initiative and common European Security and Defence Policy. American concerns about ESDI costs and the impact on NATO. Defence industrial dimension.
Rapporteur: de heer Helminger (Luxemburg).
- c) Developing the Economies of South-Eastern Europe*.
Inhoud: The situation in Kosovo. The Aid Effort, Priorities and Problems. Montenegro's Quest for Autonomy. Dealing with the FRY – Carrots and Sticks. Croatia. Bosnia and Herzegovina. The Stability Pact. The Role of the EU. The monetary Dimension. The environmental Dimension. Fostering infrastructural links among regional actors.
Rapporteur: de heer Cohen (Verenigd Koninkrijk).
- d) Gast sprekers waren:
- de heer Rexrodt, oud-minister van economische zaken van Duitsland;
  - de heer Ebel, Center for International Studies van het Massachusetts Institute of Technology;
  - de heer Palmer, Vice-President of the European Region van Northrop Grumman International Inc.

Politieke commissie

- a) Kosovo Aftermath and its implications for Conflict Prevention and Crisis Management*.
Inhoud: Conflict Prevention and Crisis Management (Early warning and prevention; Crisis management efforts on the part of the international community). Dilemmas in the way the West has dealt with Serbia (Dayton Dilemma; Policy of isolation; Policy on sanctions; The international community and the building of a democratic civil society; Recent developments/Opposition wins presidential election; the beginning of change?). The secession and status question. The stability pact and the reconstruction effort in Kosovo as examples of civilian conflict management and crisis prevention.
Algemeen rapporteur: de heer Meckel (Duitsland).
- b) NATO Relations with Euro-Atlantic Partnership Council member countries*.
Inhoud: Improving stability in the Euro-Atlantic Area (The Euro-Atlantic Partnership Council; Membership Action Plan). NATO's Enlargement Process after the Kosovo War. NATO's role for Euro-Atlantic Security from Central and Eastern European Perspectives (Central and Eastern Europe; Russia; Ukraine; The Caucasus).
Rapporteur: de heer **Koenders**.
- c) NMD and Implications for the Alliance*.
Inhoud: Previous efforts to defend against ballistic missiles. The Clinton administration and National Missile Defense. Critics of National Missile Defense. Theatre Missile Defense (TMD). «States of concern and threat-perceptions. Reactions in the Alliance to NMD. Missile defence and relations with Russia and China.
Rapporteur: de heer Lamers (Duitsland).
- d) Gast sprekers waren:
- de heer Felgenhauer, Rusland-deskundige;
  - de heer Fischer, minister van buitenlandse zaken van Duitsland;

- de heer Judah, journalist, auteur van het boek «The Serbs: History, myth and the destruction of Yugoslavia»;
- de heer Moisi, plaatsvervangend directeur van het Institut français des relations internationales;
- de heer Voigt, voor de Duitse regering coördinator van de Duits-Amerikaanse samenwerking.

Commissie voor Wetenschap en Technologie

- a) Powering the Future: Energy Technologies and Policies for the 21st Century*.
Inhoud: Energy on the Global Agenda. Security of Energy resources. Energy Resources (Fossil Fuels; Nuclear; Renewable Resources). Energy efficiency. Renewable energy and energy efficiency in Europe and the United States. Energy Policies for the 21st Century.
Algemeen rapporteur: de heer Ehlers (Verenigde Staten).
- b) Small Arms Control: An international Challenge*.
Inhoud: Key Issues and Priorities (Small Arms Trade; Existing Circulation and Surplus stocks; Unlawful Use and civilian possession of military-style Weapons; Small arms diffusion and child soldiers). Small Arms Control Initiatives. Small Arms Diffusion in the Balkans (The cases of Albania and Bulgaria; The role of NATO). Policy Recommendations.
Rapporteur: de heer Mates (Verenigd Koninkrijk).
- c) Natural and Technological Catastrophes in Eastern Europe – Risk Assessment and Management*.
Inhoud: Risk of natural and technological disasters (Natural hazards; technological hazards). Risk assessment and management (Natural hazards management; technological hazards management). International responses.
Rapporteur: de heer Gherman (Roemenië).
- C) Gastspreker was de heer Pikayev, co-voorzitter van het non-proliferatieprogramma van het Carnegie Moscow Center.

Mediterranean Special Group

Security in the Middle East: A changing environment*.
Inhoud: New factors in Middle East Security (strategic, geo-political, economic). New directions in the Peace Process. Dialogue and Co-operation Initiatives in the Mediterranean: future Perspectives.
Rapporteur: de heer Terracini (Italië)

Plenaire vergadering

De vergadering is toegesproken door de burgemeester van Berlijn, de heer Diepgen, de Duitse bondskanselier, de heer Schröder, de Secretaris-Generaal van de NAVO, Lord Robertson, en de opperbevelhebber van de NAVO in Europa, generaal Ralston. De twee laatstgenoemden hebben ook vragen uit de vergadering beantwoord.

Lord **Robertson** heeft eraan herinnerd dat de NAVO gedurende de Koude oorlog twee uitgangspunten heeft gehanteerd. In de eerste plaats dat een transatlantische benadering de beste manier is om onze gemeenschappelijke waarden en belangen hoog te houden. En in de tweede plaats dat vrede en veiligheid het beste zijn gewaarborgd indien een krachtige en effectieve militaire macht deel uitmaakt van de instrumenten ten behoeve van het buitenlandse beleid.

Toen de Muur viel hebben sommigen vraagtekens geplaatst bij deze uitgangspunten. Is samenwerking van Europa en Amerika inzake veiligheid nog wel nodig, zijn strijdkrachten nog nodig wanneer onze veiligheid niet meer wordt bedreigd, zo vroegen zij. De afgelopen tien jaar hebben van die twijfel weinig over gelaten, vooral in de Balkan. Spreker ging vervolgens uitgebreid in op de conflicten in Bosnië en Kosovo en de rol van de NAVO daar. Het succes van die rol had met twee factoren te maken: het vermogen van de lidstaten van de NAVO gezamenlijk effectief op te treden, en hun bereidheid dat in moeilijke tijden te doen.

De campagne in Kosovo heeft echter ook tekortkomingen aan het licht gebracht. Een deel van de lidstaten moest een onevenredig groot deel van de complexe high-tech missies uitvoeren omdat de meeste andere lidstaten niet over het vermogen beschikten om op alle niveaus mee te doen. Dit heeft tot een lastenverdeling binnen de NAVO geleid die politiek niet vol te houden is. Simpel gezegd, een uit twee categorieën opgebouwde NAVO werkt niet. Alle NAVO-landen dienen te beschikken over uitrusting en technologie voor moderne operaties die een naadloze samenwerking mogelijk maken. Dit houdt in dat er snel moet kunnen worden gehandeld in een crisis waar dan ook in Europa; dat er snel ingespeeld moet kunnen worden op gewijzigde omstandigheden; dat er effectief moet worden gehandeld en dat de aanwezigheid ter plaatse moet worden gehandhaafd totdat de zaken geregeld zijn.

Het Defense Capabilities Initiative (DCI) richt zich op deze uitdagingen. Daarmee is in april van dit jaar begonnen en inmiddels is vastgesteld welke onderdelen van de militaire vermogens van de NAVO verbetering behoeven. Investerings zijn nodig, maar ook is nodig dat middelen beter worden besteed. De Europese NAVO-lidstaten geven met elkaar ongeveer 60% uit van wat de Verenigde Staten aan defensie uitgeven, maar 60% van het vermogen van de VS halen ze bij lange na niet. Bovendien geven de VS dit jaar 34 miljard dollar uit aan onderzoek en ontwikkeling. De Europeanen geven daaraan ongeveer een kwart van dat bedrag uit. De conclusies van wat dit betekent voor interoperabiliteit en effectiviteit liggen voor de hand.

De transatlantische verhoudingen vormen de essentie van de NAVO en de basis van de Euro-Atlantische veiligheid. Iedereen is het daar mee eens, en iedereen is het er ook mee eens dat deze verhoudingen in de toekomst alleen dan goed zullen blijven wanneer Europa een evenredig deel van de last draagt van het waarborgen van de veiligheid. Een ieder die de Amerikaanse verkiezingen heeft gevolgd, weet dat de lastenverdeling inzake vrede en veiligheid een belangrijk discussieonderwerp vormde.

De NAVO en de Verenigde Staten zullen wellicht niet altijd de leiding willen nemen in het aanpakken van iedere veiligheids crisis in of buiten Europa. Een sterker Europees vermogen is ook een logische stap in Europa's ontwikkeling. Het spreekt in feite voor zich dat Europa, dat even rijk is als de Verenigde Staten en hetzelfde nastreeft op het gebied van vrede en veiligheid, de mogelijkheid moet hebben om haar woorden meer effectief met daden kracht bij te zetten. Om al deze redenen is de ontwikkeling van Europa's vermogens een logische stap. Het zal Europa tot een betere partner voor Noord-Amerika maken bij het handhaven van de Euro-Atlantische veiligheid, en het zal de Amerikanen de verzekering geven dat enige vorm van afgunst inzake de lastenverdeling het streven naar het bereiken van een gezamenlijke doel niet in de weg zal staan.

Kosovo heeft op indringende wijze getoond hoeveel er nog gedaan moet worden. Hoewel Europa over twee miljoen dienstplichtige militairen beschikt, een half miljoen meer dan de Verenigde Staten, had het moeite

om 40 000 manschappen bij elkaar te trommelen voor de vredesmissie in Kosovo. Dit is ongeveer 2 percent van de troepen in Europa, en wanneer je over slechts 2 percent van je troepen kunt beschikken in een noodsituatie heb je een probleem.

De Europese Unie heeft begrepen waarom het gaat en heeft zich in Helsinki een ambitieus doel gesteld. Tegen 2003 wil het in staat zijn ongeveer 60 000 man binnen 60 dagen in te zetten, een macht die tenminste een jaar te velde moet kunnen blijven. Dat is een zeer ambitieus doel. Als je een macht van 60 000 man tenminste een jaar te velde wilt handhaven, heb je thuis met het oog op de rotatie tenminste 140 000 man nodig. En als je ze binnen 60 dagen wilt kunnen inzetten, moeten ze voortdurend op een hoog niveau worden geoefend.

De NAVO ondersteunt het uitbouwen van Europa's militaire vermogens om drie redenen. Ten eerste omdat de wens van de EU om effectiever te werk te gaan een aanzet is tot een verbetering van haar mogelijkheden, en die zal de algehele effectiviteit van de NAVO versterken. Ten tweede omdat, wanneer de EU tot actie kan overgaan, de NAVO niet de enige optie voor de Euro-Atlantische gemeenschap hoeft te zijn in tijden van crisis. En tenslotte omdat de NAVO vermogensobjecten bezit waar de EU gebruik van zal moeten kunnen maken voor grote operaties – zoals strategische hoofdkwartieren, strategische transportmogelijkheden, en informatie per satelliet. Deze dienen ter beschikking te worden gesteld aan de EU wil Europa serieuze operaties kunnen uitvoeren.

Gedurende de afgelopen decennia hebben zich in Europa en Noord-Amerika momenten voorgedaan waarop de verstandhouding inzake veiligheid onder druk stond – van de Ostpolitiek tot Euro-raketten en Bosnië. Er is echter altijd een oplossing gevonden. Lord Robertson citeerde de voormalige Nationale Veiligheidsadviseur van de VS, Zbigniew Brzezinski: «Amerika en Europa vormen tezamen de spil van mondiale stabiliteit, de locomotief van de wereldeconomie, en de samenhang van zowel mondiaal intellectueel kapitaal als technologisch vernuft. Evenzo belangrijk is dat in beide gebieden 's werelds meest succesvolle democratieën zijn gevestigd». Dat is de reden dat Europa en Amerika er in geslaagd zijn op zo'n doeltreffende manier om te gaan met een steeds groter wordend aantal agendapunten: op lange termijn een stabiele situatie in de Balkan, doorgaan met het uitbreiden van de NAVO, het opnemen van Rusland en Oekraïne in de Europese hoofdstroom, het optreden tegen het proliferatiegevaar. Om die reden is de snelle vooruitgang op het gebied van de Europese defensie een gunstig voorteken. Omdat het inhoudt dat Europa en Noord-Amerika zullen doorgaan met wat zij altijd binnen de NAVO hebben gedaan: effectief samenwerken bij het opbouwen van de veiligheid in het Euro-Atlantische gebied, zowel in het heden als in de toekomst, aldus Lord Robertson.

De heer Estrella (Spanje) is gekozen tot voorzitter van de assemblee. Tot vice-voorzitters zijn gekozen de heren **Van Eekelen**, Meckel (Duitsland), Proud (Canada) en Terracini (Italië). Penningmeester Johnson-Smith (Verenigd Koninkrijk) is herkozen.

De vergadering is toegesproken door de president van Montenegro, de heer **Djukanovic**, die vervolgens vragen heeft beantwoord. Daarbij heeft de heer **Koenders** herinnerd aan de uitspraak van de president dat hij de verkiezing van de heer Kostunica tot president van Joegoslavië niet erkent, maar wel bereid is met deze samen te werken. En met de uitspraak dat wanneer die samenwerking volgend jaar geen vooruitgang oplevert, een referendum over onafhankelijkheid van Montenegro zal plaatsvinden. Het zou best kunnen zijn, dat het totstandbrengen van een democratisch

bestuur in Joegoslavië langer duurt dan een jaar. Een referendum in Montenegro zou het oplossen van de problemen in Kosovo, een gebied waarin de internationale gemeenschap fors heeft geïnvesteerd, niet vergemakkelijken.

President Djukanovic ontkende te snel te willen handelen. Sinds de tegenstellingen tussen Servië en Montenegro, die het gevolg zijn van het beleid van Milosevic, zijn ontstaan, heeft een deel van de bevolking van Montenegro om een referendum over onafhankelijkheid gevraagd. Tot nu toe is die vraag afgehouden en heeft Montenegro zich opgeofferd aan de eenheid van Joegoslavië. Nu in Belgrado een wisseling van de macht heeft plaatsgevonden wil Montenegro overeenstemming met Servië zien te bereiken over haar wensen. Indien overeenstemming wordt bereikt, is het probleem opgelost. Indien dat niet het geval is, wil president Djukanovic verantwoording afleggen over de afgelegde weg, een weg die tot onafhankelijkheid kan leiden. Hoe het ook zal gaan, Montenegro zal Servië niet de toegang tot de zee ontzeggen en het zal open grenzen met Servië blijven nastreven. Maar er zijn twee partijen nodig om overeenstemming te bereiken over de wijze van samenwerking in de toekomst. Wat Kosovo betreft zegt spreker dat Montenegro niet de gijzelaar van een oplossing van het Kosovo-probleem mag worden. In het rapport van de commissie-Badinter is Montenegro dezelfde rechten toegekend als Kroatië, Macedonië en Slovenië.

De vergadering is toegesproken door de voorzitters van de OVSE-Assemblee en de Assemblee van de West-Europese Unie, de heren Severin en Bühler.

De penningmeester, Sir Geoffrey Johnson-Smith (Verenigd Koninkrijk) heeft verslag gedaan over het financiële beleid over het afgelopen jaar. De vergadering heeft daarmee ingestemd en heeft de begroting voor 2001 goedgekeurd. Ook is een reglement voor het pensioenfonds van de werknemers van de assemblee goedgekeurd.

De assemblee heeft besloten de namen van twee commissies te wijzigen. Het Civilian Affairs Committee zal voortaan als Committee on the Civilian Dimension of Security worden aangeduid, en het Economic Committee als Economics and Security Committee. Voorts is besloten aan Bosnië-Herzegovina de waarnemerstatus toe te kennen.

Tenslotte zijn de resoluties van de commissies uitgebreid besproken, geamendeerd en aangenomen. Zij hebben betrekking op:

- Reinforcing the European Union's capacity to contribute to Euro-Atlantic Security and Stability;
- Belarus;
- The European Security and Defence Identity;
- Defence resources for a new Millennium;
- Furthering Stability, Peace and Prosperity in South-Eastern Europe;
- NATO enlargement;
- Energy;
- Small Arms Control.

De voorzitter van de delegatie,
Van Eekelen

De griffier van de delegatie,
Van Waasbergen